

תזרת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע

מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת נשא

בדרכו של הנזיר - "עולם שאינו שלך"

להנצחת פרשה להצלחה, לרפו"ש ולע"נ

צרו קשר: 02-9665295 | ey@torasavigdor.org

חודש סיון תשפ"ה

דבר המערכת

קירוב רחוקים או קירוב קרובים...?

לאחרונה פנו אלי מספר יהודים טובים שברצונם להרחיב את הפעילות של תורת אביגדור ולהנגיש את דברי תורתו של רבינו (באופן כזה או אחר) לחלקים מעם ישראל, בכדי לקרב את הלבבות לה' ולתורתו.

באמת שיש כאן גם פוטנציאל נכבד להחזקת המערכת כולה, כאשר נדיבי עם לפעמים נוטים לממן פרויקטים מסוג זה של קירוב רחוקים, אבל מתקשים יותר לפתוח את הלב ואת כרטיס האשראי עבור עלון לעמלי תורה בבני ברק... למעשה, לפני שאני ניגש לפרויקט חדש, חשבתי שאולי ראוי לעצור ולהמחיש יותר את התועלת העצומה שהעלון מביא במתכונתו הנוכחית.

אז אם יש לכם דקה או שתיים להקדיש למטרה...

בואו תשלחו אתם הקוראים היקרים, תיאור קצר או מפורט של מהו למעשה השינוי שהשיעורים הללו מחוללים בחיים שלכם.

אני חושב שאם יהיו לנו אלף תיאורים מוחשיים ואיכותיים של התועלת שתורתו של הרב מילר זצ"ל הביאה לחיים האישיים שלכם - הדבר הזה בהחלט יהיה נכס יקר שנוכל להראותו לאלו המעוניינים לחזק את השפעת התורה הקדושה לכל יהודי באשר הוא.

אשמח לקבל מכם הגדרה מדויקת של 'כיצד תורת אביגדור השפיע על החיים שלכם', ונקווה בסייעתא דשמיא לקבל כח להמשיך במלאכת הקודש; לפתוח עוד נקודות הפצה ולהגדיל את הכמויות של ההדפסה - עבור עם השם הצמא לקול דברו.

ניתן לשלוח תיאורים למייל: ey@torasavigdor.org או להשאיר הודעה בטלפון

02-966-5295

שבת שלום ומבורך!

הלל מאיר

מנהל המערכת

נ.ב. נחזור ונזכיר שבינתיים אנחנו זקוקים בדחיפות לתרומות הצנועות שלכם -

כדי שלא נגיע חלילה לקריסה מחר בבוקר...

תזכו למצוות!

לבידורים והנצחות : 02-9665295

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

חוברת מס' 266

הדפסה - דפוס העיר החדשה - 02-666-1966

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת נשא

בדרכו של הנזיר - "עולם שאינו שלך"

תוכן עניינים

א' - נזירים עתיקי-יומין - 3

ב' - נזירים בני-ימינו - 8

ג' - חיים של נזירות - 13

א' - נזירים עתיקי-יומין

הנהגתו של שמעון הצדיק

בפרשת השבוע (ו, יב), מלמדת אותנו התורה את דינו של נזיר שנטמא - כגון שנכנס בשוגג לחדר שהיה בו מת, או אולי נגע במת - וכעת חובה עליו למנות מחדש את ימי נזירותו. אבל לפני שהוא מתחיל מחדש את נזירותו, עליו להביא מתחילה קרבן אשם.

בהקשר לקרבן זה, מובא בגמרא (נדרים ט, ב), דברים שאמר שמעון הצדיק, ששימש ככהן גדול בתחילת ימי בית שני, לתלמידיו. הוא אמר כך: "מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא". היה זה עיקרון אצלו, שלא לאכול מקרבן זה. היתה לו סיבה

מסוימת לכך (ראה שם בגמרא), שלא נעסוק בה היום; מה שנוגע אלינו הוא הסיפור שמסופר בהמשך.

המקרה החריג

הגמרא מספרת שהיה מקרה אחד שבו חרג שמעון הצדיק מהנהגתו. יום אחד הגיע אל בית המקדש איש צעיר ויפה-תואר, נזיר בעל שיער ארוך ומרהיב, על מנת להביא קרבן אשם נזיר טמא. שמעון הצדיק ראה אותו ושם לב לתלתלים היפים שהיו סדורות לו על כתפיו.

בימינו, אם רואים גבר שמגדל שיער ארוך, פירושו של דבר שהוא מנסה להראות לעולם שהוא מרדן, פרוחח. אבל באותם הימים זה היה שונה. יהודים גידלו את שערם לא משום שהם רצו להתדמות לגויים, אלא משום שכך היה מקובל ללכת. אמר לו אפוא שמעון הצדיק: "בני, מה ראית לשחת שער נאה זה" - מדוע קיבלת על עצמך נזירות, תוך ידיעה שבסופה תצטרך לגזוז את שערך הנאה?

היצר במראה

והאיש הצעיר סיפר לשמעון הצדיק את הסיפור הבא: "רועה הייתי לאבי בעירי, והלכתי לשאוב מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי" - הוא שם לב שהוא בעל יפה-תואר. אחרת, הוא לא היה יודע מכך, כי באותם ימים גברים מעולם לא הביטו במראה, אבל במקרה כך אירע בפעם הזו, שהוא ראה את בבואתו במים. וכשהוא ראה את בבואתו, הוא חש בקרבו תסיסה: "ופחז יצרי עלי" - "היצר הרע זינק עלי" אמר רועה הצאן. לא כתוב מה היצר ניסה לשכנע אותו לעשות, ובפשטות משמע שה"פחז" של היצר הרע היה להכשילו בחטא הגאווה. הוא שם לב שהוא נראה טוב, וחש פרץ של התפארות, ותכף ומיד הבין שהגאווה מזדחלת אל תוכו. הרועה הצעיר הבין את הסכנה ההולכת ומתבשלת בליבו, ואמר לעצמו: "ידידי, אתה זקוק לשיחת מוסר". בדרך כלל מילים כאלה שומעים מאדם אחר, אבל כשאין בנמצא אדם אחר שיטיף לך מוסר, אין מנוס מלתת לעצמך מוסר.

זיהוי מוקדם

הקשיבו למילים שהוא אמר לעצמו: "רשעו!" כך אמר לעצמו, "מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך?" לשמוע דיבורים כאלו מאדם צעיר, זהו דבר יוצא מגדר

הרגיל. העובדה שהוא היה כזה בר מעלה, להבחין באותה רברבנות ראשונית שזהו מעשה היצר, זו כבר מדרגה.

תאר לעצמך שמישהו מחמיא לך שאתה נראה טוב או שאתה חכם או שיש לך איזו מעלה אחרת, ואתה מרגיש בפנים התעוררות מסוימת של גאווה; האם היית מעלה על דעתך לומר לעצמך: "עצור! יש כאן מתקפה של היצר הרע!"? - אם כן - אתה משהו מיוחד. אתה אדם מיוחד במינו אם היית מבחין בכך.

ולא זו בלבד שרועה הצאן הצעיר הבין שזוהי פעולה של היצר הרע, אלא הוא המשיך צעד אחד קדימה ואמר: "וביקש לטורדני מן העולם!" הוא היה חכם מספיק כדי להבין ש"גאווה - ראש כל חטאת", הגאווה היא ההתחלה של כל החטאים, וכי היצר הרע נוקט מולו באסטרטגיה שתוביל אותו לאבדון. זהו אדם חכם! אדם שהצליח לזהות את הסכנה מיד עם רגש הגאווה הראשוני, ולא רק לאחר שהיצר הצליח לשלוח אותו לאבדון. הוא זיהה את עצם המודעות לשיער נאה, אף נאה, גוון עור נאה או עיניים נאות, כתחילתו של קמפיין של היצר לטורדו מן העולם.

רועי הצאן של פעם

והנה, האיש הצעיר הזה לא היה מישהו שהיינו מחשיבים כאדם מיוחד במינו; בסך הכל הוא היה נער רגיל שרעה את צאן של אביו. הוא לא היה בבית המדרש, אלא עמד לבדו בשדה. אבל אם נאזין היטב לדבריו של רועה הצאן הפשוט הזה, נוכל "לטעום" מעט ממנהגותיו של עם ישראל בתחילת ימי בית שני, ונתחיל להבין את גדולתה של אומתנו. היו אלה אנשים מחונכים בחסידות ויראת שמים; והאמונה היתה כל כך ספוגה באומה, עד שהיא חלחלה גם לשכבות הנמוכות בעם, עד לבחורים העובדים. זה מה שהוא היה - בחור עובד. אבל אנחנו רואים מדבריו של האיש הצעיר הזה, שהוא ידע היטב מהם הדברים החשובים בחיים. האמת היא שאם נהיה כנים עם עצמנו, מוכרחים אנו להודות שמדרגתם של הבחורים העובדים בימי בית שני, עלתה עשרת מונים על מדרגתם של יהודים טובים מאוד שבימינו.

המבט האמיתי על העולם הזה

הבה נשב אפוא למרגלותיו של הרועה הצעיר כאילו הוא אחד מחכמי האומה, ונאזין לדבריו, שבהם הוא מלמד אותנו את אחד מיסודות האמונה, את אחד העקרונות שמלמדת אותנו התורה, כיצד עלינו להתייחס לחיינו ולכל התופעות הקיימות בעולם. זוהי משימה גדולה מאוד, אבל כעת אנחנו עומדים לשמוע זאת מנער הרועים הזה.

"בעודי מביט בבבואתי שהשתקפה מהמים וחש התעוררות של גאווה, חשבתי לעצמי: 'מה קורה כאן? רשע! מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך?!"

במילים אלו אנחנו שומעים מסר חשוב ביותר, וזהו המסר שאליו נאזין בשיחתנו זו. הוא הבין שהעולם הזה אינו שלו; שיש כאן בעל הבית. כך אנחנו שומעים בדבריו של הנער הזה: "אני חי בעולם ששייך למישהו אחר! כל מה שיש בעולם הוא שלו, כולל פְּנֵי הנאות ושערי היפה! זה מושאל לי לתקופה קצרה. השיער הזה הוא לא שלך!" כך אמר לעצמו, "אז במה יש לך להתגאות?!"

מלך אביון

תארו לעצמכם אדם ששאל מידידו חליפת פאר יוקרתית, וכעת הוא פוסע בהירות במורד השדרה השלוש-עשרה, לבוש בחליפתו של חבירו, ומדמה לעצמו שהוא אדם עשיר. הוא כל כך גאה בעצמו: "אהה, איזו חליפה! אני אדם עשיר!" מה היינו אומרים על טיפוס כזה? א' משיגנער; הכל דימיונות. אתה מתגאה בעולם שאינו שלך - אתה מתפאר בחליפה שאינה שייכת לך. אם אתה אדם אמיתי, הרי שבעודך הולך בשדרה וזוכה להערצתם של העוברים ושבים, תאמר לעצמך: "אל תחיה בחלום! אתה מסתובב עם ביגוד מושאל!"

אך אם נלמד היטב את דבריו של מורינו רועה הצאן, נבין מיד שגם אם האיש העשיר, ה"בעלים" של חליפת הפאר, ילך בשדרה וירגיש גאווה בחליפתו, הרי הוא בדיוק כמו אותו דלפון שמתהלך בחוצות עם בגדים שאולים. שום דבר אינו שלו! כמובן, זה שייך לו, אבל הוא מבין שזה שייך באמת לה! האיש העשיר רק ממונה באופן זמני על הרכוש הזה. ואם הוא מתגאה בו, הרי הוא מתגאה בעולם שאינו שלו.

להחזיר לקב"ה

לאחר שהנער הנזיר אמר לעצמו: "איך אני יכול להתגאות בשיער שאינו שלי?" מה הוא עשה? הוא אמר: "העבודה שאגלחך לשמים" - "הריני נודר בעבודת בית המקדש להיות נזיר. אני אגלח את השיער המרהיב הזה, ואחזיר אותו לבעליו האמיתיים".

הוא חושב לעצמו: "הרי אני חי בעולם שאינו שלי, יש לי שיער שאינו שלי - ובקלות אפשר לשכוח את זה כאן בעולם הזה. אני זקוק לזמן כדי לחשוב; כדי להתבונן מיהו בעליו האמיתיים של העולם הזה, ולהסיר מראשי את הגאווה. לכן אקבל על עצמי נזירות, וכך, לאחר פרק זמן של התבוננות בדבר, לאחר שאכניס לי

לראש את האמת הזו, או אז אגלח את השיער שלך, ואחזיר אותו אליך!"

יהודים של פעם

אתם יודעים, בימים עברו, יהודים היו נאמנים להשי"ת. אין לנו מושג כמה הם היו מסורים לקב"ה בימי קדם. האנשים הפשוטים חשבו על ה' תמיד, וההכרה מוחשית שהוא האדון, שלטה בליבותיהם.

היום אנחנו רחוקים מאוד ממדרגה זו. בימינו, ברגע שאדם הוא שומר תורה ומצוות, אנחנו לא מדקדקים בו יותר מדי; לא אכפת לנו כמה הוא חושב על הקב"ה בליבו. הלוואי שיקיים את כל התורה כולה על כל דקדוקיה, ודי בכך כדי שייחשב צדיק גמור בעינינו. אבל בימים ההם, ההכרה המוחשית בה' היתה הקריטריון. כולם חיו עם המסר המהדהד של הקב"ה: "כִּי לִי הָאָרֶץ" (ויקרא כה, כג). העיקר באותם ימים היה עד כמה האדם מסור לקב"ה בליבו, ועד כמה הוא מכיר שה' הוא האדון שלו.

ולכן, אם יהודי הרגיש שחסר לו בהכרה המוחשית בה', אם הוא חש שיש חסרון כלשהו במסירותו ליסוד הזה של "כי לי הארץ", הרי שכדי לתקן זאת, לפעמים הוא או היא - הנזירות שייכת בגברים ובנשים כאחד - קיבלו על עצמם נזירות. פירושה שהאדם מקבל החלטה להקדיש פרק זמן מסוים - שלושים יום או יותר - להכיר בכך שהוא שייך לה', ואת המסירות הזו האדם מבטא באמצעות קבלת נזירות.

כתר משיער

דיני הנזירות רבים הם, ובמידה רבה, הנזיר התדמה להלכותיו של הכהן, שהיה אב-הטיפוס, העבד ה' המובהק. אולם אחת הבחינות הבולטות של הנזיר היא השיער שעל ראשו. כשלומדים את הלכות הנזיר בפרשתנו, רואים שהתורה כותבת: "כִּי נָזַר אֶלְקָיו עַל רֹאשׁוֹ" (במדבר ו, ז). זהו פסוק שכמעט אין לו אח ורע! שערו של הנזיר הוא נזר אלקים השוכן על ראשו! הלא דבר הוא! עלינו ללמוד את זה; זה לא נכתב בתורה סתם כך, ללא כל סיבה.

איזה דבר מדהים - במשך שלושים יום, הנזיר נבחר על ידי השי"ת לעטות כתר על ראשו - הלא הוא שערו הארוך! וכתר זה נחשב לקדוש כל כך, שבסיומה של הנזירות, כאשר היה על הנזיר לגלח את שערו, השער נשרף באש שבה ביטלו את קרבן השלמים שהקריב. השיער נשרף כקרבן לה'!

קרבן של שיער? כן, כעת השיער שלו קדוש, כי האיש הזה הגיע להכרה שאפילו

השיער שלו, הצומח מתוך שורשי השיער שלו, על הראש שלו - הכל שייך לה'. הנזיר הפך להיות אדם אחר. לא רק שהוא נראה שונה; יתכן וכלפי חוץ לא ניכר עליו שום שינוי מלבד העובדה שהוא אינו גוזז את שעריו, אבל מה שיותר חשוב הוא שהדעת שלו גדלה. במשך שלושים יום - ולפעמים יותר מכך - האיש הזה, האשה הזו, הקדישו את שכלם להגיע להכרה חושית בה'!

קמפיין בן שלושים יום

אין זה אומר שהנזירים לא התעסקו בשום דבר אחר במשך תקופת הנזירות. ברור שהם למדו והתפללו גם כן. חלקם אפילו עבדו - היו נזירים שהיו חקלאים וצורפים. רועה הצאן מסיפורנו לא הפסיק לרעות את צאן אביו. אבל בכל מה שעסקו, הראש שלהם היה נתון כל כולו למחשבות אודות השיי"ת, ולהבנה שאנחנו אורחים בעולמו.

זהו כתרו של הנזיר. השיער הארוך שעל ראשו הוא נזר של התמסרות לה', אות למה שקורה בתוך ראשו. הנזיר לומד שהוא חי ב"עולם שאינו שלו". וברגע שאדם עובר את החוויה הזו, השפעתה של תקופה זו מותירה בראשו רושם שנשאר כל חייו.

ב' - נזירים בני-ימינו

אל תנסו את זה בבית

בזמן הזה, איננו יכולים לקבל על עצמינו נזירות. אל תנסו את זה כיום, כי מי שיקבל על עצמו נזירות - הוא ביש מזל. הוא אינו יכול להקריב את קרבנותיו, מה שאומר שהוא יהיה תקוע בנזירותו לעולם. אבל לכל הפחות מוטל עלינו להבין מה אנחנו מפסידים. העובדה שאיננו יכולים לקבל על עצמינו נזירות, ובכך להקדיש פרק זמן מסוים מחיינו כדי לחשוב על המשמעות של לחיות ב"עולם שאינו שלנו" - זהו הפסד עצום עבורנו.

עם זאת - המסר של הנזירות, וההשלכות שנוולדות בעקבות היסוד החשוב שרועה הצאן הצעיר לימד אותנו, זמינים לא פחות וחשובים לא פחות, כמו אז גם עתה.

שלושים שניות של נזירות

הנזיר מלמד אותנו שכל מי שחפץ בכך, יכול לבחור להקדיש את עצמו לה'. אתה לא כהן? אז מה? אתה לא לוי? אז מה? עדיין לא זכית להיות תלמיד חכם? אין זה משנה. הקב"ה אומר לכל איש, אשה, וילד: "אתה רוצה להשיג גדלות? אתה חפץ שיהיה על ראשך כתר של התמסרות אלי? עליך להקדיש את מחשבותיך אלי". זוהי הזדמנות מפוארת - להקדיש את עצמך לקב"ה לזמן-מה! אולי אתה לא מסוגל לעשות זאת במשך שלושים יום; עד-כדי-כך לא מבקשים ממך; אבל למשך זמן מועט - למה לא? הבה ננסה את זה אפוא למשך שלושים שניות. אתה ממתין ברמזור - יש לך הזדמנות לחבוש את כתר ההכרה בה'. אתה הולך ברחוב - הרם תרומה לה'. במשך חצי דקה, הקדש מחשבה ליסוד הזה - שהעולם הזה אינו שלנו; שיש כאן בעל הבית, ושכל מה שאתה לוקח מהעולם הזה חייב להעשות ברשותו. ואז נסה את זה שוב מחר. ואז שוב ביום שלמחרת. אם אתה מחפש גדלות, תוכל אפילו לנהוג כן במשך שלושים יום. עשה זאת במשך חודש - ואתה בדרך להכרת מקומך בעולם!

להתחיל מבראשית

הלימוד הזה הוא כל כך יסודי, שהוא נמצא כבר בפסוק הראשון של התורה: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים". קביעה זו מלמדת אותנו דברים רבים, שאחד מהם הוא: העולם הזה איננו הפקר. כל דבר בעולם הזה שייך לאלקים, כי "בְּרֵאשִׁית אֱלֹקִים" - אלקים ברא את הכל.

לא רק שהוא ברא; הוא הבעלים! זה שייך לו. זהו הלימוד הראשון שמלמדת אותנו התורה, שהקב"ה הוא בעל הבית על הכל. עלינו ללמוד היטב את הרעיון הזה. ידוע שיש כמה וכמה קנינים. מטלטלין נקנים בהגבהה, ודברים כבדים במשיכה או בקנין חצר. קרקע נקנית בכסף, שטר וחזקה. יש כל מיני אופנים שבהם ניתן לקנות משהו.

אבל הקנין הטוב ביותר הוא כאשר יוצרים משהו. אדם שלוקח קוביות עץ, מנסר אותם, משייף אותם, מחבר אותם עם מסמרים ואחר כך עם דבק, וכך הוא בונה לעצמו ארון ספרים - הרי שהוא יצר את זה! זה שלו! זהו הקנין המובחר ביותר.

קנין יצירה

אלא שיש אופן של קנין שהוא טוב יותר גם מהקנין הנ"ל - הקנין המובחר ביותר הינו כאשר בוראים דבר יש מאין. זה בלתי אפשרי; אנחנו לא יכולים לעשות דבר כזה. אי אפשר לברוא חפץ משום דבר! בריאה יש מאין הוא הקנין המעולה ביותר, וזה התרחש רק פעם אחת!

לכן הקב"ה נקרא "קונה הכל". ה' הוא קונה? קנין? הוא קנה את היקום ואת כל אשר בו? התשובה היא, שהוא הפך לבעלים של הכל, בכך שהוא ברא הכל. לא היה שום דבר כלל, והוא ברא הכל יש מאין - והוא ממשיך לברוא הכל בכל רגע ורגע - ולכן הוא הבעלים האמיתי של העולם. כשה' ברא את עולמו, הוא קנה אותו בקנין המעולה ביותר שיתכן.

זהו היסוד הראשון והבסיסי ביותר בתורה - שהקב"ה ברא את הכל, ושהכל שייך לו.

זהו השלב הראשון - להכיר בכך שאתה נמצא בעולם שאינו שלך. ואם מחשבה זו לא חלפה כלל בראשך, אין לך מקום בעולם הזה; אין לך כל זכות להלך על אדמת כדור הארץ. אתה מסתובב בעולם שאינו שייך לך, וזה אפילו לא עולה על בדל מחשבותיך. בעל הבית?! יש בכלל מי שחושב על כך?!

קניות עם הילדים

אנחנו כמו ילד קטן שטרם למד. עברתם פעם את החוויה של לקחת ילד קטן לחנות? אני מדבר על הימים הטובים שבהם עדיין לא שמרו את הסחורה מאחורי מחיצה של זכוכית. אולי גם בימינו עוד נותרו שכונות כאלו. אתה הולך עם הילד במעבר, והוא מתחיל לשלוח ידיים ולחטוף מכל הבא ליד. "אני רוצה את זה", "אני רוצה את זה". הוא חוטף חפצים מהמדפים. האבא אומר לו: "אסור לקחת את זה!" והילד לא מבין: "למה לא?" וצריך ללמד אותו. "זה לא שלנו; זה שייך לבעל החנות!" זהו שיעור עצום שעל הילד ללמוד. זה מושג חדש עבורו. "בעל החנות? כל זה שייך למישהו? זה לא שלי?!" הילד הקטן לא מבין את זה! ובעודנו מסתובבים איתו בחנות, עלינו להחדיר אל תוך שכלו את הידיעה שמה שהוא רואה על המדפים לא שייך לו. לוקח לו זמן להבין את החידוש הזה.

חינוך מחדש

האמת היא, שרובם של המבוגרים גם כן עוד לא הפנימו את הסוגיא הזו. כמובן שכל יהודי שומר תורה יטען: "פשיטא, מאי קמשמע לך?" הם כבר יודעים הכל! אבל האמת היא שאנחנו רחוקים מאוד מלהבין את משמעות העניין.

כשרואים אנשים יוצאים מהחנות עם עגלות קניות עמוסות כל טוב, זה כאילו הם שברו את החלון ובזזו את החנות. - אנחנו הרי מכירים את התופעה הזו, שמתרחשת לפעמים בשכונות מסוימות; ולפעמים אפילו מתארגנים להם מספיק בוזזים לפרוץ יחד לחנות, ואז המשטרה עומדת בצד ומביטה בנעשה. הם יושבים ולא עושים כלום בעוד הפרחחים נכנסים ויוצאים אל החנות עם ארגזים מלאים בסחורה. לפעמים הבוזזים אף מביאים את כלי הרכב שלהם, וממלאים אותם. אנחנו שומעים על כך, ומתרעמים. אנחנו רוצים למחות, אבל איננו יכולים לעשות דבר, כי ראש העיר נמצא בצד שלהם!¹ אבל מבחינתנו זהו דבר נורא, זו עוולה, זה חטא איום ונורא!

אבל צריך לדעת שאותו "נוער מקופח" שבוזז את החנויות אינו גרוע מהאיש שעומד בתור ומשלם טבין ותקילין על המוצרים שלקח. אמנם הוא טוען "שילמתי על זה!", אבל מה הוא שילם?! הוא נתן לאיש שמאחורי הדלפק כמה פיסות נייר ירוקות, חסרות כל ערך! בעל החנות הסכים לקחת ממך כסף עבור מה שנמצא אצלך בעגלה, אבל האם הוא הבעל הבית האמיתי?

זהירות, גנבים!

כל המוצרים והחפצים שקנית בחנות באים מהקב"ה בלבד; וגם אם שילמת עליהם מחיר מלא, אם אינך מכיר בבעלים האמיתי, הרי שאתה גנב מהסוג הגרוע ביותר! על פי היסודות שלמדנו, הרי שגם אתה בוזז, כי אף אדם בעולם אינו רשאי לקחת דבר, אלא אם כן בעל הבית הסכים לכך! ומי שלא קיים את התנאים, הרי זה כאילו הוא בזז, הוא גנב!

1. בשנת תשנ"א התרחשו בניו יורק סדרת התפרעויות שנודעו בשם "מהומות קראון הייטס". במשך שלושה ימים התפרעו תושביה השחורים של השכונה, תקפו יהודים [יהודי אחד נרצח הי"ד], ובזזו חנויות. ראש העיר השחור דאז (דייוויד דינקינס) הורה למשטרה "לתת לציבור [ציבור השחורים] לפרוק את תסכולם", ותמונות העיתונות היו מלאות בפורעים שנכנסו לחנויות ויצאו עם עגלות עמוסות במוצרי אלקטרוניקה, שאותם הובילו לרכביהם.

שמא תאמרו: "נכון שה' הוא בעל הבית, אבל אם מברכים ברכה, הוא מרשה לנו להנות מעולמו". זהו המחיר שהוא דורש, כך אומרת הגמרא (ברכות לה, א). בעל הבית מאפשר לך להנות, במחיר המילים "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם".

אכן, הברכה היא התשלום המינימלי ביותר, מה שנצרך כדי לא להיקרא גנב. אז עכשיו שברכת אתה לא שודד; האם זהו דבר שאפשר להתפאר בו? ומה עם כל שאר המוצרים שנמצאים על המדפים, מלבד מוצרי המזון, מוצרים שלא תיקנו עליהם ברכה? הלא ה' הוא קונה הכל! כל מה שנמצא בעולם הזה! ותפקידנו בראש ובראשונה הוא להכיר בזה! כלומר להגיע להכרה ברורה ששום דבר כאן אינו באמת שלנו, אלא את הכל אנחנו לוקחים מהמדפים בחנותו של הקב"ה.

זהו תפקידנו; זוהי תכלית הווייתנו בעולם הזה. וגם אם אתה מברך - אם הברכה שלך הינה תנועת שפתיים רדודה, בלי השתתפות של השכל, אם אינך חש שאתה לוקח מעולם שאינו שלך - אתה נחשב פושע. בעיניו של הקב"ה אתה נחשב אדם נבזה, כזה שלוקח דברים שאינם שייכים לו. אם אתה לא מבין שאתה מסתובב בעולם שאינו שלך, אז אתה מושחת ממש כמו אותם בוזזים משכונות העוני של ניו יורק.

נסו את זה בבית

כשאתה פותח את הברז, אתה נוטל מהבורא! הוא בעל הבית! כשאתה נוטל לידך פרוסת לחם - זה שלו! אנחנו חייבים להחזיר לעצמנו את האמת הזו. נדמה לנו שזו פעולה טכנית: אמרתי כמה מילים, כעת אני יכול לאכול. לא; נסו את זה היום בערב. אתם חוזרים הביתה, ורוצים לשותות כוס מים. בעודכם ממלאים את הכוס, חשבו לעצמכם: "המים אינם שלי". תרגלו את זה. כשאתם אוחזים בכוס ושותים ממנו, חשבו: "זה לא שלי". נסו את זה פעם.

כשאתם אוכלים ארוחת הערב, תרגלו את זה. אתם אוכלים חתיכת עוף? נסו את זה, נגיסה נגיסה. בעודכם מכניסים את האוכל לפה, חשבו: "אני אוכל עכשיו את האוכל של ה'. העולם הזה הוא שלו, והוא נתן לי רשות לקחת את האוכל הזה מהמדף". אם עשיתם כך בנגיסה אחת בלבד - אתם כבר אנשים גדולים! למחרת - נסו זאת בשתי נגיסות. עכשיו אתם כבר בדרך.

חנות מלאה כל טוב

ולא רק כשפותחים את הברז או אוכלים עוף. ברגע שתצא מכאן, כשתעזוב את המקום ותציץ אל תוך עולמו של הקב"ה - דמיין שאתה ילד קטן שרואה את העולם בפעם הראשונה. אתה מביט בפעם הראשונה על כל הדברים הטובים שנמצאים במלאי של העולם הזה. וכמו הילד הקטן שצריך שיזכירו לו, גם אתה אינך שונה ממנו. אתה צריך להזכיר לעצמך: "זה לא שייך לי! אתה חושב שאתה יכול פשוט לקחת דברים מהעולם הזה מבלי לקבל רשות?" כשאנחנו מביטים על העולם, חשוב שנלמד את הלקח הראשון הזה.

אור השמש שייך למישהו. העננים שייכים למישהו. העצים, המדרכה, האוויר והדשא - גם להם יש בעל הבית. עלינו להבין שאפילו בשביל ללכת על הקרקע אנחנו צריכים לקבל רשות. "וְהָאֶרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם" - ה' נותן לנו את האדמה שעליה אנו הולכים. אדמה?! וכי צריך להודות לה' על כך שאנחנו יכולים ללכת על האדמה?! בוודאי! הקב"ה מספק לנו מקום לחיות בו! למען האמת, בכל רחוב היה צריך להיות שער מסתובב, שכדי לעבור בו צריכים להכניס מטבע של חמישה או עשרה סנט, וברחוב ארוך - עשרים וחמישה סנט! ובכל זאת, איננו מעלים כלל בדעתנו ש"לה' הָאֶרֶץ" - המדרכה שייכת לה'!

כבישי אגרה של דעת

יש לפעמים כביש בינעירוני שנמצא בשימוש במשך שנים רבות, ולפתע הממשלה מחליטה שהיא זקוקה לתוספת הכנסה, אז היא מקימה ביתני גבייה בתחילת הכביש, שיגבו מכם כסף עבור נסיעה בכביש. הציבור מקים קול זעקה! "תמיד נסענו כאן בחינם, מדוע כעת עלינו לשלם כסף עבור הנסיעה?!" אבל הממשלה טוענת שתחזוקת הכביש ועבודות התיקון עולות לה כסף רב.

הקב"ה, לעומת זאת, אינו זקוק לכסף שלנו. אין לו שום צורך בכך, ובין כה וכה הכל שייך לו. הוא גם לא צריך את השיער הארוך שלך. גם זה שייך לו. מה הקב"ה רוצה? הוא רוצה את הדעת שלך! כאשר אנחנו מתהלכים בעולם, ועושים שימוש בעולמו, ובכל הנוחיות הקיימות בו, מצופה מאיתנו לשלם אגרה. איזו אגרה? להכיר, ככל הניתן, במה שהכיר רועה הצאן הצעיר מהדרום, שהעולם הזה הוא "עולם שאינו שלך" - לעולם יש בעל הבית גדול!

ג' - חיים של נזירות

מבחן כניסה לקצביה

הגמרא במסכת פסחים (מט, ב), מביאה את הפסוק: "זאת תזכר הַפְּהִמָּה" (ויקרא יא, מז), ושואלים חז"ל, וכי איזו תורה יש להם? לנו יש תורה, אבל מהי אותה "תורת הבהמה" המדוברת? אולי לכם זה לא נשמע כמו קושיא כל כך גדולה, אבל מהתשובה תוכלו להיווכח עד כמה הענין הזה חשוב.

והגמרא מסבירה, שיש תורת הבהמה, יש כללים לגבי אכילת בהמה. הכוונה היא שכדי שתהיה לך הזכות לאכול בשר, עליך לעמוד בקריטריונים מסוימים - "עם הארץ אסור לאכול בשר". לפי זה, כשאתה שולחת אותך לקצבייה כדי לקנות בשר, הקצב צריך לבחון אותך לפני שהוא מוכר לך: "תגיד איזה משהו; אני לא יכול למכור לך בשר אלא אם יש לך קצת תורה. תגיד איזה שטיקל קצות או שטיקל נתיבות, או לפחות איזו הערה בביאור הלכה. לפחות תצטט משהו מהגמרא".

תתרגל לאכול ירקות...

"מה הפירוש?" אתה מגיב, "אני הרי משלם לך מחיר מלא עבור הבשר!" "כסף?" עונה לך הקצב. "כסף לא יכול לקנות כל דבר. כך מלמדת הגמרא, שיש 'תורת הבהמה', תורה הקשורה לבהמה. לסטייק הזה יש בעל הבית, והוא אמר שזה לא מיועד לכולם. רק ללומדי התורה יש זכות לאכול את זה. צר לי, אבל מעבר לרחוב יש ירקן, גש לשם וקנה לך קצת תרד. הבשר מיועד אך ורק ללומדי התורה, לאלו שראשם מלא בהשקפות התורה".

אז בפעם הבאה שאשתך מגישה לך עוף לארוחת ערב, עליך לשקול מתחילה האם אתה עונה על הקריטריונים. אולי כדאי שתוותר על העוף ותסתפק בתפוחי האדמה.

יש כאן לימוד חשוב ביותר: העולם הזה שייך למישהו! יש כאן בעל הבית! אין לך רשות להושיט את ידך ולקחת ככל העולה על רוחך! תשכח מהקצב! יש פה בעל הבית גדול יותר, והוא מעניק את הזכות הזו רק למי שלומד תורה. "כל העוסק בתורה" - וזה כולל גם את אשתו - "מותר לאכול בשר בהמה ועוף"! לעומת זאת, "כל שאינו עוסק בתורה, אסור לאכול בשר בהמה ועוף" - אם הבעל אינו לומד תורה,

אזי הוא ורעייתו ייאלצו להסתפק בתרד!

אשת תלמיד חכם

דוגמא נוספת: הגמרא במסכת שבת (כה, ב) אומרת כך: "אשה מקושטת לתלמיד חכם". זו אמירה מדהימה; אולי אינכם רוצים לשמוע אותה, אבל הגמרא היא זו שמדברת. זאת אומרת שאתם שומעים כעת את דבריו של השי"ת: אשה מקושטת מיועדת לתלמיד חכם.

בניגוד למה שנדמה לנו, שענין זה מתאים דוקא לעמי הארצות, מלמדים אותנו חז"ל שלהפך, לנשים שלהם אין זכות להתקשט עם הארץ צריך לשמוח על כך שהוא בכלל קיבל אשה - זה יותר ממה שמגיע לו. ואם אנו רואים שגם לרשעים או עמי הארצות יש נשים שמתנאות, עלינו לדעת שזה גזל, והרי הם כמי שחטפו אשה! ענין זה ניתן רק לאיש המקדיש את ימיו או חלקים מימיו בביקוש אחר תורת ה' - אדם שמקריב את עצמו, שמוותר על הנוחות שלו כדי לקנות את חכמתו של הקב"ה - לאיש הזה ניתן הענין של אשה מקושטת.

אז מי שיש לו אשה נאה ואינו תלמיד חכם; אם יש לו בית נאה ואינו תלמיד חכם - אולי גם יש לו רהיטים נאים; כל הדברים הללו, כך אומרת הגמרא, מיועדים עבור תלמיד חכם, כי הם מרעננים ומדרבנים את שכלו. אבל יש אנשים שאין צורך לרענן את שכלם, כי איזה שימוש הם כבר עושים עם השכל שלהם?

כך שאם אתה נכנס לביתך הנאה ויושב על כסא נאה, עם 'האשה המקושטת', וודא שאתה זוכר את בעל הבית. ואז, כאשר ריח הבשר המתבשל במטבח מגיע לאפך - גם זה משהו - עליך לזכור אותו שוב.

סדר ג' בשרי

תלמיד חכם שעסוק בתורה, שעסוק בלמלא את ראשו בחכמתו של אדון העולם, לא יתקלקל מכך שהוא אוכל בשר טעים. הוא לא יאפשר לעצמו להתקלקל מכך שהוא נשא כלה נאה. להפך, כשהוא יושב לאכול ארוחת ערב ורעייתו, האשה המקושטת, מגישה לו צלחת והוא רואה שמדובר לא רק בירקות אלא יש שם גם בשר - הוא מזכיר לעצמו את מה שאדון העולם נותן לו.

"תראה מה הקב"ה נותן לי! ברכה זה לא מספיק!" ולמרות שהוא כבר מותש מיגיעתו בתורה, הוא מדרבן את עצמו ולומד עוד כמה שעות לפני שהוא הולך לישון,

כדי לשלם על כך. "אחרת, זה לא מגיע לי - אני אהיה גנב!"

פחדם של הצדיקים

זהו שאמר יעקב אבינו (בראשית לב, יא), "קִטְנֹתִי מִפֶּל הַחֲסָדִים וּמִפֶּל הָאֱמֶת אֲנִי עֹשֶׂיתָ אֶת עֲבֹדָתְךָ". זה באמת הדאיג את יעקב אבינו. לא היתה זו מליצה בעלמא, כפי שאנחנו נוהגים לומר: "זה לא מגיע לי" - רק כדי להתרברב. "קטונתי" - זהו פחדם של הצדיקים.²

כאשר האדם עדיין לא קלט אל קרבו את העיקרון היסודי הזה שאנו מדברים עליו, אם הוא אינו חש באופן ברור שיש לעולם הזה בעל הבית והוא אינו שייך לכל אחד, ושמיילא יש צורך להצדיק כל דבר שלוקחים מהעולם, אדם כזה לעולם לא יאמר "קטונתי". להיפך - הוא חושב תמיד: "אני לא מקבל מספיק". הוא לא יאמר את זה בקול רם, כי הוא מתבייש להודות שכך הוא חושב. ברוך ה'; לפחות זה. יעקב אבינו לעומת זאת קלט אל קרבו את היסוד הזה, ועם כל דבר שהוא קיבל הוא היה מוצף בהכרה הברורה במי שנתן לו את זה, והוא אמר: "קטונתי - זה לא מגיע לי!" כי הוא הבין שיש בעל הבית בעולם, ושאי אפשר לקחת מהעולם אלא אם כן בעל הבית מסכים להעניק לך את זה. ויעקב פחד שהוא לא עומד בתנאים הנדרשים.

החוב הולך תופח

כל זה מיוסד על היסוד הגדול שאותו למדנו מהרועה הצעיר, שהעולם הזה הוא "עולם שאינו שלך". מי שלוקח מהעולם הזה מבלי לחשוב על כך, צריך לדעת שהוא מתעלם מייסוד בסיסי של תורתנו.

הצדיקים האמיתיים מודאגים תמיד מהנושא הזה, וחוששים שמא כל מה שהם מקבלים מהעולם - אינו מגיע להם, וזאת משום שהם חושבים תמיד על האדון של העולם, שממנו הם לוקחים.

ובגלל שהם תמיד מכירים בכך שהם מקבלים מאדון העולם, הם משתדלים תמיד לשלם מעט על מה שהם מקבלים. ועל אף שהם יודעים שהם לעולם לא יוכלו לשלם על כך תשלום מלא, הם משתדלים להוסיף בעבודת ה' שלהם - כי מה עוד הם כבר יכולים לעשות?

מה שאין כן אצלנו, אנחנו לא בדיוק עושים הרבה בנידון. מה באמת אפשר

2. עיי' חובות הלבבות שער עבודת האלקים פרק ו.

לעשות? כמובן שאני יכול לומר לכם: "תהיו צדיקים", אבל זה קצת קשה מדי. אנחנו גם לא יכולים לקבל על עצמינו נזירות; אז מה כן יש בידינו לעשות?

לזכור את בעל הבית

הבה ואומר לכם עצה קלה לכך, דבר אחד שנוכל לעשות תכף ומיד. לומר לקדוש ברוך הוא - "אני כעת לוקח ממך". כמובן שמי שיכול לעשות יותר מזה - עליו לעשות כך. אל תסתפקו בלומר את המילים, אלא התחילו לעשות משהו. אבל לכל הפחות נשמור בתודעתנו תמיד את המחשבה הזו, את הלימוד היסודי שיש בעל הבית לעולם, ושכל מה שאנחנו לוקחים, גם אם לא בצדק - הרי בין כה וכה אתם תמשיכו לאכול בשר, גם אם לא תלמדו תורה - אבל לפחות תרגיש אי נוחות.

משל למה הדבר דומה, לאדם שנכנס לקצבייה, כשהוא יודע שיש לו חוב של חמש מאות דולר לקצב. הוא נכנס בבושית פנים, ומבקש מהקצב: "אנא, תן לי עוד קצת אשראי". הקצב הוא אדם טוב-לב והוא מסכים, וכעת יש לאיש הזה בשר לאכול, אבל לפחות הוא מודע לנדיבותו של הקצב. הוא אוכל את הצ'ולנט עם הבשר, אך הוא יודע למי באמת שייך הבשר. אבל לפחות הוא טוב יותר מהשודד שנכנס לקצבייה עם אקדח שלוף ומכריח את הקצב לתת לו את הבשר.

חתונה חלבית

ככל שנהיה מודעים ליסוד הזה שלמדנו מרועה הצאן, שהעולם הזה הוא עולם שאינו שלנו, זה כבר יחשב להצלחה גדולה! נמשיך לקחת מהעולם את מה שלא מגיע לנו - כי איך כולם יכולים לעמוד בדרישת הגמרא, שלא לאכול בשר או עוף אלא אם כן הם עוסקים בתורה? הרי כל הקצבים יפשטו את הרגל, ובחתונות יצטרכו להציב שילוט מיוחד עבור האורחים - רוב האורחים יישבו בשולחנות שבהם מגישים מאכלים חלביים, ורק אורח אחד או שנים יוכלו לשבת בשולחן הבשרי. אז מה אפשר לעשות? אנחנו לוקחים בכל זאת; כל היום כולו אנחנו לוקחים מבעל הבית. למרות שאיננו למדנים, איננו עוסקים בתורה כראוי, עם זאת מגישים אצלנו בשר מדי יום. ולא רק בשר - בשר משובח ויקר! עמי הארץ יושבים ומתענגים על נתחי בשר משובחים!

אבל זה לא רק בשר, בשר הוא משהו מיוחד, אבל הכל שייך לקב"ה. אנחנו לוקחים ונהנים מהעולם הזה מהרגע שבו אנחנו פוקחים עיניים ועד הרגע שאנחנו עוצמים אותם, וגם במשך כל הלילה. האוויר שאנחנו נושמים, אור השמש שמחמם

אותנו, משב רוח הצונן - הכל שלו. אפילו הגוף שלנו - השיער, השיניים, האצבעות - שייכים לו. אנחנו לוקחים ולוקחים בלי סוף.

ההישג שבהגיונות

ולכן, המעט שנוכל לעשות הוא לקחת מתוך ידיעה שאנחנו לוקחים ממה ששייך לה'. עלינו לזעוק אליו: "ריבוננו של עולם, הכל שלך! אתה הוא 'קונה הכל'!" אם אנחנו לוקחים, לפחות נדע ממי אנחנו לוקחים. אם אנחנו גוזלים, לפחות נדע ממי אנחנו גוזלים. לפני שאנחנו לוקחים, נרכין ראשינו בהכנעה ונאמר: "ריבוננו של עולם, אני יודע שזה לא מגיע לי. קטונתי, אבל לפחות אני מכיר בכך שזה שלך".

תכיר בכך שזה שלו. אין לך ברירה, אתה מוכרח לקחת, אז לפחות תאמר: "הקב"ה, קטונתי. זה לא מגיע לי. הכל שלך. זהו עולם שאינו שלי". והקב"ה יאמר: "זה אדם הגון". וזהו הישג משמעותי ביותר! אם הקב"ה אומר עליך שאתה אדם הגון, אז אתה נמצא בדרך הנכונה.

אז אם הגענו לכאן היום רק כדי להבין ש"קטונתי", רק כדי להבין שאנחנו לוקחים כל הזמן מבעל הבית, וזה אפילו לא מגיע לנו, זהו כבר הישג כביר! עלינו לצאת מכאן היום תוך כדי שירת "קטונתי" - כי זו תחילתה של התורה! זהו "בראשית ברא אלקים!" וכל שאר לימודי התורה ומערכותיה, כל מעלות השלמות - מיוסדים על היסוד הזה - שיש בעל הבית לעולם!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

לזכור את בעל הבית

אחד הלימודים החשובים שאותם לומדים מהנזיר הוא, שאנחנו חיים בעולם שאינו שלנו. ה' הוא אדון העולם, והכרתנו ביסוד הזה תביא לנו גדלות. בלי נדר, השבוע, לפחות פעם אחת ביום, נעצור לרגע, לפני שאנחנו אוכלים או שותים, ונתבונן ביסוד הזה שלמדנו. נחשוב על כך שאיננו באמת ראויים לכל הטובות שאותן אנו מקבלים, וננסה להביע את הכרת הטוב שלנו להשי"ת על כל הטוב שהוא מרעיף עלינו.

בחסות

אסור ע"פ הלכה לקרוא תכנים פרסומיים של דברי חול בשבת

קול השמעתתא
HOTLINE

CLARITY IN THE MOST
COMPLEX YESHIVA SUGYOS

FEEL THE EXCITEMENT!
CLEARLY PRESENTED ENGLISH IYUN SHIURIM
GAIN A DEEPER UNDERSTANDING OF THE SUGYOS

USER FRIENDLY
SHORT 20 MIN. SHIURIM
EACH TRACK SEPARATE TOPIC
CLEARLY ORGANIZED

HOTLINE #
732 415 5236
EY (03) 374 1400
UK 0333 -032 -7086

SHIURIM
BASED ON THE
חוקת השמעתתא

E.Y. #
(03) 374-1400

הצטרפו לאלפי
שומעים מרוצים
הנהנים מהשיעורים!

עיקרי הראשונים והאחרונים
על כל דף בש"ס
הנמסרים בבהירות
ע"י טובי מגידי השיעורים

בהמלצת גדולי הדור ובראשם
מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל.

נסו פעם אחת ולא תרצו להפסיק!

ניתן להאזין לשיעורים במגוון דרכים:

פורטל הדף היומי	האתר: hadafbeiyun.org
בקול הלשון	בקו: 079-704-0030
בקו קול הלשון: 073-371-8138	הורדה מגוגל דרייב

לביורים ומשוב: 053-416-7196
info@hadafbeiyun.org

הדף בעיון

להיות בקי בהלכות לשון הרע
רק בדקה - שתיים ביום!

קו חפץ חיים היומי
077 490 4113

מתחילים מחזור חדש מראש חודש סיוון

"אדם שאינו זהיר בדיבורו כלפי חבריו -
מדבר גם כלפי הקב"ה בזלזול"
(תורת אביגדור פרשת שמות תשפ"ב)

BZL FOUNDATION
Help & Charity Fund for Arreichim and Large Families
L'zecher Nishmas Harav Nachassid Zalman Leib Baruchson zt"l

**WE WANT TO ARRANGE AND
PAY FOR YOUR SEUDAS BRIS**

055-676-8760

R' Michael Yehuda Kleiner, one of our professional mohelim
is available for any bris related questions at 0537089938.

פיקלס

• להנות מכל ביס •

מי קדם
מחנות פניון מים

**ברי מים מתקדמים
במחירים מיוחדים**

מכירה | התקנה | שירות
טל : 052-277-5007

עם הרב
אביגדור
מילר זצ"ל

שאלות ותשובות

שאל אביר ויגדר זסניך ויאסר לך

שאלה:

יש מישהו שרוצה להתייעץ איתי בנוגע לבעיות שעמם הוא מתמודד מול אדם מסוים, אלא שמעורב בזה הרבה לשון הרע, ואני יודע האם עלי להאזין לסיפורו. מה הרב מייעץ במקרה כזה?

תשובה:

זה תלוי. זה תלוי, כמעט לחלוטין, במניעים שלך. אם אתה מרגיש שאתה כנה ברצונך לעזור לאיש הזה, ואין לך שום ענין לשמוע לשון הרע אודות הזולת, קח על עצמך את האחריות. וכשאתה מקשיב לו, עליך להחליט בצורה ברורה שאינך מקבל או מאמין לדבר ממה שאתה שומע. אתה מקשיב ומייעץ מן השפה ולחוץ; אם כך וכך אכן קרה, כיצד צריך לייעץ באופן כזה. והקב"ה הוא בוחן לבבות, הוא מביט אל תוך לב האדם ויודע האם אתה באמת מנסה לעזור לו או שמא אתה מנסה לדלות סודות מתוך ראשו של חברך, או לשבת קצת ולשמוע לשון הרע. ולכן זו אחריות גדולה. ואם יש לך ספק - ספק דאורייתא לחומרא. אם אתה מסופק לגבי המניעים שלך, מצא תירוץ להתחמק ממנו. פשוט תיעלם, כי זה לא נושא פשוט. זהו נושא חשוב ביותר, ואי אפשר לקחת סיכונים.

לע"נ

אמנו היקרה גיננדל בת ר חיים גרשון ע"ה
נלבע כ"ז אלול תשעד